

Thaimaalainen taivasosa

Maarit Vähä-Rainio

Kirjoituskilpailu: Pakkasia paossa – suomalaiset talvehtijat Thaimaassa

Siirtolaisuusinstituutti järjesti vuonna 2012 tutkija Martti Ränän toteuttamana kirjoituskilpailun Thaimaassa talviaan viettäville suomalaisille. Tavoitteena oli kerätä tietoa Euroopan ulkopuolella talvehtivista kausimuuttajista. Kirjoittajia pyydettiin kertomaan, miksi he ovat muuttaneet Thaimaahan ja millaisin odotuksin? Millaista on arkielämä Thaimaassa ja kuinka asiat ovat hoituneet? Kuinka he ovat sopeutuneet uusiin olosuhteisiin ja kuinka heidät on otettu vastaan? Ovatko ennakkotoiveet toteutuneet, ja aikovatko he jatkaa asumistaan Thaimaassa?

Kilpailun voittajaksi valittiin Maarit Vähä-Rainio, jonka kuvaus elämästään ja kokemuksistaan Thaimaassa julkaistaan ohessa.

Kirjoittaja Maarit Vähä-Rainio on Thaimaassa avuva suomalainen siirtolainen.

Äitini on käynyt kerran elämässään ennustajalla. Hänelle kerrottiin jo 1960-luvulla, että hän tulisi viettämään eläkepäiviään kaukana, eksoottisessa ja lämpimässä maassa itseään nuoremmassa seurassa. Ja vielä tuohon aikaan tuskin käytiin edes Espanjassa. Nyt asumme täällä Thaimaassa; äitini, minä ja aviomieheni.

Syy siihen, miten me kolme tänne olemme päätyneet, ei ole lainkaan niin aurinkoinen kuin maa, jossa asumme. Äitini ehti tehdä täyden työuran. Minulta ja myöhemmin myös aviomieheltäni työnteon lopetti sairastuminen. Aivan liian aikaisin.

Sairastuminen, joka katkaisee ihmisen arjen ja pakottaa jättämään kaiken tutun ja turvallisen, on jo sinänsä suuri muutos. Siihen kun lisätään muuttaminen ulkomaille, on kysymys jo mullistavasta suunnanvaihdesta koko elämän kuvassa. Suomessa on paljon hyvää. Meiltä löytyy sananlaskuja tilanteeseen kuin tilanteeseen. Me kai ajattelimme rämpiessämme kivun ja murheen keskellä: ”Parempi kerta rysäys, kuin ainainen kitinä”.

Loma muuttuu asumiseksi

Lähdin vuonna 2005 äitini kanssa kuntouttamaan itseäni entuudestaan tutulle Samuun saarelle Thaimaahan. Suomessa olin jo saanut ”lakisääteiset” kuntoutuspalvelut. Terveystilani vaati kuitenkin vielä paljon fyysisiä ponnisteluja mm. liikuntakäytön säilyttämiseksi. Suomessa kuntoutus oli kallista. Thaimaassa asui ja söi edullisesti. Kuntoutus tapahtui lämpimässä meressä ja oli ilmaista sekä motivoivaa.

Jossain vaiheessa pitkä kuntoutusloma alkoi muuttua maassa asumiseksi. Suomessa käynnit harvenivat, ja matkatavaroihin alkoi kertyä tärkeitä henkilökohtaisia esineitä, kirjoja, lempivaatteita. Sitä kuitenkin arastelee kutsua uutta maata kodiksi ja maassa oleskelua asumiseksi. Aika kauan olimme mielestämme vain pitkällä lomalla.

En oikein tiedä, miksi kutsuisi sitä hiljaista, vaivihkaa tapahtuvaa prosessia, jonka aikana alkaa ulko-suomalaistua. Ehkä ympäristö huomasi sen ennen

meitä. Ainakin pesulalaskumme pieneä äkkiä huomattavasti. Sama määrä pyykkiä noudettiin ja palautettiin siistinä ja silitettyinä, mutta liki puolta pienemmän laskun kera. Selitys oli: ”Te olette nyt farangeja (= thaimaalaisten ulkomaalaisista käyttämä nimitys, jonka korrektiudesta kiistellään tavan takaa maan englanninkielisten lehtien yleisönosastoilla) ja teille kuuluu siis farang-hinta.” Farang maksaa monesta asiasta vähemmän kuin turisti, mutta yleensä enemmän kuin thai. Yleisönosastoilla kiistellään myös avoimesta kaksoishinnittelusta Thaimaassa. Minusta kyseessä on kolmoishinnoittelu.

Kun lopulta lakkaa tuntemasta itsensä turistiksi, alkaa kaivata normaaliin elämään kuuluvia asioita ja esineitä. Pesukone. Vaikka pesettäminen on edullista, kaipasimme mahdollisuutta pestä pyykkimme silloin, kun haluamme. Pesukone, joka ei kuumenna pesuvettä, ei ole mahdoton investointi. Se oli kuitenkin suuri askel kohti thai-tulevaisuutta. Sitten vuokraemännän hotelli-jääkaappi alkoi tuntua ehdottomasti liian pieneltä. Jenkkikaappi tuli, ja melkein samassa rytäkässä oma TV ja taivaskanavasopimus TrueVisionin kanssa. Sitten eräänä päivänä olimmekin äidin kanssa Suratthanissa mantereella järjestellessä kuljetusta ostamallemme kokonaiselle kalustolle. Kolme suurta vaatekaappia, yöpöytiä, senkkejä, ruokapöytä + tuolit jne. saapuivat yllättävän edullisesti ja vaivattomasti saarelle. Bungalowimme alkoi näyttää siltä, että siellä asuimme me, eikä satunnainen turistiperhe.

’Sokeus’

Silti me emme vieläkään puhuneet Thaimaassa asumisesta. Siteet Suomeen olivat olemassa ja siellä asunto tyhjillään, meitä odottamassa. Jonkinlainen ”sokeuskin” iski alkuvaiheessa. Katselimme televisiosta ohjelmaa, jossa oli kaunis rehevä ja värikäs puutarha. Huokailimme vihreyttä, kunnes avasin verhon ja annoin verenpunaisen bougainvillean ja vihreiden palmujen kilpailla TV-kuvan kanssa. Eräänä iltana luin romaania, jonka tapahtumat sijoittuivat Tyynenmeren rannikolle. Ajattelin kaihoten kuun valaisemaa merenpoukamaa ja lämpimiä, lempeitä valtameren aaltoja. Todellisuudessa olin juuri katsellut maailman ehkä toiseksi kauneinta auringonlaskua Tyynen valtameren uideksi

päivän viimeistä lenkkiä lämpimääkin lämpimämmässä merivedessä.

En tiedä, oliko kaikki niin ylenpalttisen ihanaa, että sitä ei voinut kerralla käsittää. Asiat sai suhteutettua ajattelemalla, että jos nyt olisin Suomessa. Silloin vasta eksotiikka tuli todelliseksi ja jokaisesta päivästä entistä arvokkaampi. Tuntuu, että silmät alkoivat avautua useammin ja enemmän. Miettiessäni nyt tuota aikaa, tulee taas mieleen suomalainen sanonta: ”Ei makeaa mahan täydeltä”. Alitajunta ilmeisesti toppuutteli.

Koira kotouttajana

Olimme kaikki haaveilleet aina omasta koirasta. Sellainen sitten haettiinkin Samuina koirakodista, jossa saksalainen pariskunta hoiti kodittomia kissoja ja koiria. Meiltä pyydettiin vakuutus siitä, että joko asuisimme tulevaisuudessakin Thaimaassa tai olisimme tarvittaessa valmiita kuljettamaan adoptioimme koiran Suomeen. Siinä vaiheessa musta narttukoira Retku vaikutti meihin jo niin paljon, että allekirjoitimme sopimuksen. Koira oli siis se, joka sai meidät ensimmäistä kertaa julkisesti myöntämään, että kotimme on nyt ja tulevaisuudessakin täällä Thaimaassa.

Retku-nimestä oli jo muuten päätetty ennen koiran tapaamista. Eikä nimestä ole koiralle ollut haittaa. Muutaman kerran suomalainen turisti kääntyi ällistyneenä katsomaan taakseen, kun komensin Retkua luokseni. Sillä kun on kyky haistaa suomalaiset, joita se mielellään lähti rannalla seuraamaan.

Ystävyys

Thaimaassa farangiksi ryhtynyt tutustuu ensin toisiin ulkomaalaisiin. Toki ystävyyttä on hierottu jo vuokraemännän, oman siivoojan, puutarhurin, hierojan, taksikuskin ja kampaajan kanssa. Kielitaito kuitenkin rajoittaa ystävyiden muuttumista arkipäivää syvemmäksi. Ystävyys syvenee samaa vauhtia kun kielitaito kasvaa. Oi sitä riemua, kun siivoojamme kertoi meuhkaan juorun ja me ymmärsimme sen! Fraasit oppii nopeasti, mutta nopeammin oppii thai suomen kielen. Lopulta kommunikointi thain kanssa voi ulkopuolisesta kuulostaa kummalliselta. Se on sekoitus suomea, thaita, alkeellista englantia

ja selkeitä käsimerkkejä. Kyllä se sujuu niinkin. Jos farang on mikä tahansa muu kuin britti, on heidän kanssa keskustelu myös turhista säännöistä ja apusanoista riisuttua englantia. Kuumassa ei jaksa niin kielioppia tankata. Kommunikaatio on taitolaji, sanoimuistaakseni Lenin. Paljon riippu myös tilanteesta. Ymmärrystä on, kun on yhteistä tahtoa.

Taisi olla toisen sesongin alkaessa, kun huomasi, että emme enää jaksaneet innostua parin viikon lomamatkalle tulleista turisteista. Siihen kanssakäymiseen oli muodostunut jo kaava: kuka sinä olet?, mistä sinä tulet?, kauanko olet ollut täällä? jne. Farangit karttavat hyvin kauan uusia tulokkaita. Varaukselliseen suhtautumiseen on olemassa varsin hyvä syy. Sitä ei vaan aina jaksa ottaa ihan kaikkea tosissaan. Sillä niin moni tulee Thaimaahan rinta rottingilla, henkselit paukkuen ja mahtavia liikeideoita pursuten ja aikeissa jäädä tänne ikiajoiksi. Vain yksi sadasta jää. Siksi kannattaa olla säästeliäs, säästää itseään. Paljon on myös sellaisia ihmisiä, jotka liikkuvat lain rajamailla. Sellaisiin ihmissuhteisiin ei ole varaa, jos aikoo itse saada viranomaisilta luvan oleskella maassa. Tämä ilmiö on valitettava, mutta ei varmasti poikkeuksellinen. Joka maassa on omat onnenonkijansa. Sitten on vielä niitä surullisia tapauksia, jotka ovat tulleet ulkomaille pakoon itseään.

Käsittämätön kirjoitus

Thain kirjoitusasu on jopa minulle päänsärkyä aiheuttava haaste, ja minä sentään hallitsen kiinan merkkejä jonkin verran. Suurin osa farangeista onkin hylännyt ajatuksen thai-aakkosten opettelusta. Ei se mitään, että upouudet silkkialusasukat tuli solmuvärjättyä, kun huuhteluaineen sijasta kaadoin pyykin sekaan kloriittia. Ja loppujen lopuksi on melkein samantekevää, onko kastikepullossa sesamöljyä vai soijaa. Molemmat käyvät. Olemme kuitenkin ostaneet vakavasti otettavan määrän oppikirjoja, jotka lupaavat kirjoitus-/lukutaidon käden käänteessä. Kuinka monessa käänteessä – sitä ei ole sanottu. Hanketta pitää kuitenkin vireillä vaatimus, jonka mukaan Thaimaan kansalaisuutta ei voi anoa, jollei ole näyttöä täydellisestä luku- ja kirjoitustaidosta. Thaimaan kielellä siis. Kansallislaulun me jo miltei hallitsimme. Sekin on yksi vaatimuksista.

Saara tuli bungalowiin

Saara oli armeijalta saatu ”ylijäämäkoira”. Tästä suuripäisestä labradorinnoutajan pennusta piti tulla minulle henkilökohtainen avustajakoira. Esittelin Saaraa ylpeänä rannalla loikoville turisteille, kun se nappasi kävelykeppini ja juoksi iloisesti valkoista hiekkarantaa silmäkantamattomiin. Se ei kuitenkaan ollut yhtä nolo tilanne kuin se kerta, jolloin Saara nuoli aurinkoon nukahtaneen miespuolisen saksalaisturistin nännit. Tai se, kun ranskalainen neito tuli valittamaan minulle, että Saara vie kaiken tilan hänen viltillään.

Saara oli se leima, jolla viimeistään kuitattiin meidän oleskelumme maassa pysyväksi. Kahden koiran, omilla kalusteilla sisutetun bungalowin ja grillin kanssa aloimme tuntemaan olomme vieraaksi rannalla, jolla etupäässä kävi satunnaisia turisteja. Kaipasimme rauhaa ja jotain aidompaa. Emme tainneet oikein tietää, mitä aitoa me oikeastaan halusimme, tai mitä se aitous toisi tullessaan. Tunsimme kuitenkin olevamme jonkinlaisessa liminaalivaiheessa. Emme olleet enää turisteja, mutta emme myöskään täysin itsenäisiä asukkaita. Itsenäisellä tarkoitan asumistapaa, joka on yhtäjaksoisempi kuin aina joka kolmas kuukausi vuokraemännän kanssa sovittava jakso. Sitten löysimme talon meren rannalta mantereelta.

Uusi ihana talomme meren rannalla. Kuva: Maarit ja Lasse Vähä-Rainio.

Paratiisiin

Khanom on meidän paratiisimme. Muuttoa järjestellessämme ajattelimme, että olemme löytäneet jotain ainutlaatuisia tässä maassa ja maailmassa. Enää meitä ei vaivaisi sokeus nähdä ympäristön kauneutta.

Ihan aluksi, kun muutimme tänne mantereelle keväällä 2007, kaikki ei tietenkään ollut selkeän paratiisimaista, ei. Ensinnäkään kukaan paikallinen ei pikku kylässämme puhunut sanaakaan englantia. Naapureina oli yhtä lailla kielimuurin takana olevia venäläisiä. Kun muuttopäivät vielä olivat harmaita ja sateisia, eikä meillä ollut mitään tietoa, missä olisi lähin kauppa, josta voisi ostaa edes tärkeintä eli vettä. Eikä meillä ollut kulkuneuvoa. Autottomina olimme olleet Samuilla ja myös päättäneet autottomina pysyä. Ajatus pienestäkin onnettomuudesta on niin kammottava maassa, jossa syyllinen on lähes poikkeuksetta aina ulkomaalainen. Samuilla sentään oli alussa takseja ja myöhemmin ystäviä, joilla oli aina tarjota kyyti kauppaan. Epätoivon pilkistäessä kaiken peitti vielä mahtava pilaantuneen kalan tuoksu, jonka kalastajan rannalle hylkäämä verkko kaloineen ympärillemme levitti. Kerran tai kaksi mietimme, olimmeko ihan viisaita hylättyämme Tesco-tavaratalon ja McDonaldsin turvallisuutta luovan läheisyyden.

Elämässä asioilla on kuitenkin tapana järjestyä. Viikon kuluttua maailma näytti jo siltä paratiisilta, minne olimme kuvitelleetkin muuttavamme. Meillä oli kaksi skootteria/mopoa ja yksi sivuvaunullinen moottoripyörä, joilla me kaikki opimme ajamaan. Löysimme kaikki tarvittavat kaupat, ja saimme hankittua opettajat opettamaan meille thain kieltä. Melkein joka aamu kello yhdeksän talomme ohi uis-kenteli parvi vaaleanpunaisia delfiinejä. Sama parvi palasi, ilmeisesti päivän työskenneltyään, kello viisi iltapäivällä. Lähes autiota hiekkarantaa riitti kilometritolkulla. Jos samaan aikaan aamu-uinnillamme näimme jonkun kalastajan palaavan mereltä, se oli koirille riemua. Heidän haukkunsa palkittiin aina tuoreella kalalla. Jos veneitä saapui kaksi tai kolme, puhuimme jo sietämättömästä ruuhkasta mielestämme meille kuuluvalla rannalla.

Paratiisissa oli käärmeitä. Jotkut niistä onnistuivat luikertelemaan jopa sisälle taloon, mutta niistä selvittiin. Paitsi Saara, jota kobra puri omalla koti-

pihalla. Saaran tilalla on nyt joesta pelastamamme musta, maailman kaunein koira, joka oli vähällä saada nimen Mooses. Hänestä tuli kuitenkin Riwa. Ri niin kuin joki (river), josta hänet löydettiin ja wa niin kuin wat eli temppele, joka on joen varrella.

Farangit Khanomissa

Khanomissa ei asunut sinne muuttaessamme kovinkaan montaa farangia. Meidät sen sijaan opittiin tuntemaan varsin nopeasti. Kummallista meistä oli, että farangit muuttelivat kansalaisuuttaan tilanteen mukaan. Esimerkiksi naapurimme venäläiset olivat ennen tuloamme esiintyneet suomalaisina. Jotenkin pitkin hampain he esittelivät myöhemmin itsensä pietarilaisina. Iäkäs harmaantunut herra esitteli minulle itsensä ruotsalaisena. Iloissani aloin papattaa ”laivaruotsiani”, jolloin mies kröhäyttäen nolona kertoi oikeastaan asuneensa Ruotsissa vain jonkin aikaa. Alun alkaen mies oli kotoisin Saksasta. Itä-Saksasta, hän korosti. Provinssin alueella asuu edelleen australialainen, joka yrittää kovasti vakuuttaa kaikille olevansa britti.

Vaikka ulkomaat ovatkin heikosti edustettuna täällä Khanomissa, olemme ehtineet nähdä useitakin ulkomaalaisten perustamia liikeyritysten alkua ja melkein yhtä monia äkkipysäyksiä. Joskus on vain parempi olla näkemättä ja kommentoimatta mitään. Meidät hiljensi se, kun näimme, miltä näyttää, kun iso katumaasturi ajaa ihmisen rinnan yli. Siitä jäi oikeasti selkeät renkaan jäljet iholle. Venäläismies selviytyi kuitenkin hengissä, kuin ihmeen kaupalla.

Kaikki tuntevat apinan

Emme ole erityisesti karttaneet, joskaan emme etsineetkään, seuraa toisista ulkomaalaisista täällä Khanomissa. Poikkeuksiakin kyllä on. Kuitenkin vahvimmat siteet ovat paikallisiin ystäviin. Aivan alussa olimme kuin eksoottiset eläimet, joita kutsuttiin kilpaa niin häihin kuin hautajaisiinkin. Tälaista ei juuri Samuilla sattunut. Paikallisten omat elämän juhlahetket ovat oiva keino pureutua syvemmin thaimaalaiseen kulttuuriin ja sen erilaisiin ilmenemismuotoihin. Vaikka omistamme varmas-

ti puolitusinaa opasta siitä, kuinka käyttäytyä Thaimaassa, on elämä itsessään opettanut kuitenkin eniten. Oikeastaan sellaiset oppaat pitäisi kieltää, joiden mukaan tulokas, outo farangiparka, yrittää käyttäytyä. Samalla thaimaalainen tekee kaikkensa käyttäytyäkseen niin, ettei farang tuntisi oloaan oudoksi. Siitä syntyy väistämättä väkinäinen, kireä ja hermostunut tunnelma. Ja se ei ole hyvä alku ystävyydelle maassa, jossa hymy on herkässä ja kasvot on säilytettävä hinnalla millä hyvänsä.

Jossain vaiheessa tuntui, että juhlia alkoi olla liikaa. Onneksi mielenkiinto meitä kohtaan laimenei samaan aikaan. Nytkin, kun vierailimme vain ns. pakollisissa tilaisuuksissa, niitä on välillä enemmän kuin tarpeeksi. Silti en niitä koskaan peruisi, sillä jokaisen työläästi alkaneen illanvieton jälkeen olo on taas riemuisa ja kokemusta karttunut. Varsinkin hautajaiset poikkeavat niin kovin suomalaisista, että niistä voisi kirjoittaa oman teoksen. Hautajaisissa voi puhua kännykkään, pelata matopeliä, juuruta, nauraa, syödä ja juoda, pelata uhkapelejä (kuulemma sallittua ainoastaan hautajaisissa). Munkkien määrä kertoo vainajan ja perheen statuksesta. Mitä enemmän munkkeja, sitä korkeampi asema tai vaurausaste. Munkkien resitointia kunnioitetaan. Se keskeyttää tohinan hetkeksi, mutta jos puhelin sattuu soimaan kesken pyhien tekstien luennan, kukaan ei mulkaise pahasti.

Karttuva kokemus

Matka aitoon thailämään ei ole ollut vuosissa kovinkaan pitkä. Me elämme suurin piirtein samassa rytmissä kylän kanssa. Vetäydymme auringon myötä iltapuhteisiimme ja nousemme supsuttelemaan terassia ja päästämään koirat ulos hetki ennen aurinkoa. Laitamme itse kotiruokaa, mutta hyvin usein teemme niin kuin useimmat thait tekevät, haemme illallisemme jostain kylän lukuisista ruokapaikoista. Ateriat säilyvät parin kilometrin mopomatkan lämpimänä, vaikka ne on pakattu muovipusseihin. Sen verran olemme oppineet kieltä, että osaamme pyytää vähemmän maustetta tuliseen thai-ruokaan. Aviomies on miltei muuttunut thaiksi. Puhuu kieltä ja syö kaikkea, mitä eteen tuodaan (kuitenkin vain mereneläviä tai kanaa, kun lihasta puhutaan). Syö kuin thai, oli se kuinka tulista tahan-

sa. Me naiset emme ole saaneet kieltämme tottuamaan thaimaalaiseen tulisuuteen.

Muistan joskus opiskeluaikana lukeneeni tutkimuksen ulkosuomalaisista ja heidän sopeutumisen vaiheistaan vieraaseen kulttuuriin. Löydän omasta elämästämme täällä myös samanlaisia vaiheita. Ensin alkuun oli arkuus ja ehkä pelkokin päällimmäisenä tunteena, vaikka kyseessä oli entuudestaan tuttu maa. Sitten jossain alkuvaiheessa tuli sokeus, ettei oikein osannut sijoittaa omaa itseään maailman kartalle. Hurmioituminen kesti suhteellisen kauan, ja jatkuu vieläkin osittain. Kaikki meille vieras ja erillinen oli ihanaa ja fantastista, ihmiset myös. Muistan sanoneeni vuonna 2008, että en ole vielä tavanut ilkeää thaimaalaista. Sanoin myös, ettei täällä voisi olla minulle koskaan liian kuuma. Nyt vastaisin kumpaankin kyselyyn ehkä hieman toisin. Tällä hetkellä elämme selkeästi vaihetta, jossa ruusunpunaiset aurinkolasit ovat särkyneet, ja kaikki näyttää jotakuinkin siltä, mitä se on. Koskaan ei kuitenkaan voi olla varma, miten asiat täällä ovat. Sanovat, että thaimaalaisilla on kolmetoista hymyä. Jokainen niistä kuvaa eri tunnetta.

Nyt eläminen on normaalimpaa kuin alussa. Sanon normaalimpaa ja tarkoitan sitä, että emme enää putoa kovin korkealta, jos joku asia meneekin hakaukseen. Ihmisiä olemme yhtä kaikki, mutta täysin erilaisia. Uskon, että Kipling oli oikeassa sanoessaan: ”Itä on itä ja länsi on länsi, eivätkä nämä kaksi koskaan kohtaa.” Thaimaalaisella on hyvin erilainen maailmankatsomus kuin meillä. Täällä uskonto koskettaa elämää jatkuvasti, kun meillä länsimaissa se usein vain sivuaa elämäämme. Arvostus ja arvomaailma eroavat toisistaan suuresti. Nyt on hyvä nähdä ja ymmärtää, miksi jotkut asiat eivät täällä aina mene niin kuin me länsimaissa tahtoisimme niiden menevän. Kohtaloon uskomisen on voimakkaasti läsnä – koko ajan.

Asioiden järjestely on täällä toisaalta maailman helpointa ja toisaalta maailman vaikeinta. Kun televisiomme menee rikki, tulee korjaaja samana päivänä. Jos laitetta ei saada kotona korjattua, tuodaan tilalle vaihto-TV, ja rikkinäinen viedään korjattavaksi. Maksu tulee tehdystä työstä ja varaosista – ei ajasta tai kilometreistä. Niistä thai ei laskuta. Suomessa vastaavaan toimintaan menisi toista kuukautta, ja korjaus tulisi miltei yhtä kalliiksi kuin uuden vastaanottimen hankkiminen. Toisaalta esi-

merkiksi luonnon suojeluun on löydettävä ensin kansalta motiivi ja halu, ennen kuin kukaan on valmis sitoutumaan pitkäjänteisempään toimintaan. Olemme onnellisia, että meillä täällä ollaan ymmärretty vaaleanpunaisten delfiinien merkitys turismille ja luonnolle. Hienointa on huomata, kuinka jokainen on ylpeä tästä harvinaisesta eläimestä, vauvasta vaariin.

Iso ja pieni on kaunista

Muistan, kuinka alussa katsoin kauhuissani pientä koulutyttöä, joka ajoi mopoa, kaveri takana, juomapussi sarvesta roikkuen ja kännykkään puhua pälpättäen. Kyllä vain! Siinä vauhdissa hän kumartui välillä imaisemaan juomaa jääpaloja pullistelevasta läpinäkyvästä muovipussista! Nyt on silmä tottunut niin, että vaikkapa pienen nelihenkisen perheen mopomatka – samalla mopolla – ei hätkäytä.

Isona ihmisenä tunnen itseni kömpelöksi jättäläiseksi, ja usein minulle tarjotaankin kyläillessä sementtistä penkkiä. Sementtipenkit ja pöydät ovat hyvin eksoottinen thaimaalainen tapa kalustaa puutarha. Toisaalta isona ihmisenä minua miellyttää suuresti thaimaalaisten tapa suhtutua suureen elopainooni. Se herättää joko avointa hilpeyttä tai sitten avointa huolestuneisuutta. Molemmissa tapauksissa minua lähestytään ihmisenä – ei lihavana ihmisenä. Täällä on ihan normaalia, että painosta ja koosta puhutaan avoimesti. Toisaalta täällä myös osataan kehua. Minä tapaankin käydä aina säännöllisesti kylillä kohottamassa itsetuntoani. Koska lihavuuteni on jo kaikille tuttu asia, se ei vie huomiota. Sen sijaan thaimaalaisilla ystävillä on aina sana tai kaksi, jotka saavat hymyn korviin. ”Onpa sinulla kaunis pusero!”. ”Sinulla on sitten hyvä iho!”. Ja nämä ilmaiset ovat melko varmasti aitoja ja teeskentelemättömiä, sillä thai-naiset keskittyvät hirvittävän paljon ulkonäköönsä. Jos onnistun sävyttämään huoleni puseron väriin, se huomataan varmasti.

Tottuminen

Lapsuuden mummolassa vietettyjen kesien jälkeen en ole missään tuntenut oloani niin kotoisaksi kuin täällä Khanomissa. Yllättäen muutkin faran-

git ovat sanoneet samaa. Täällä voi keskellä päivää päräyttää naapurin pihan lavetille, jossa jo todennäköisesti muutama ihminen istuskelee tai makoo puimassa päivän hintoja kumille, ananakselle tai kookospähkinälle. Tai sitten he ovat muuten vaan juoruaamassa. Samuilla on sanonta: ”Jos haluat kertoa ystävälle salaisuuden ja vannotat häntä olemaan kertomatta asiaa eteenpäin, on se saaren toisella puolella puolessa tunnissa. Jos vannotat häntä äitinsä nimen kautta olemaan vaiti, kestää noin viisitoista minuuttia, kun asia jo tiedetään saaren toisella puolella.” Täällä ei turismi ole syönyt thaimyymyä, ja kaikilla on aina aikaa.

Voisin luetella tuhat kaunista ja hyvää Thaimaasta maana ja sen ihmisistä. Thaimaalainen on taiteilija. Jokainen thaimaalainen osaa tehdä jotain kaunista käsillään. Lisäksi tutkimusten mukaan thaimaalaiset ovat maailman luovimien kansa. Toisaalta voisin kritisoida asioista, jotka hankaloittavat elämää tai ovat muuten vain mielestäni väärin. Ne lienevät samantyyppisiä ongelmia kaikkialla. En kuitenkaan näe itselläni olevan minkäänlaista oikeutta arvostella maata, jossa olen vieraana. Sen sijaan tunnen syvää kiitollisuutta, että saan olla maassa, missä elämästäni ja sen mukanaan tuomista rajoitteista huolimatta on tullut siedettävää, täyttä elämää. Jos jotain haluaisin kritisoida, niin niitä ihmisiä, jotka ajattelevat, että me olemme täällä lomalla. Ymmärrän toisaalta, että Suomesta käsin on vaikea kuvitella, että me elämme täällä ihan normaalia arkea samoine askareinemme, vävoinemme ja velvollisuuksinemme.

Tulevaisuus

Tulevaisuus näyttää, kuinka elämä etenee. Joistain ennen itsestäänselvistä asioista on tullut täällä asuessa unelmien luksusta. Sellaisia asioita ovat syksy ja sen tuoksut, ensilumi ja lumilyhydyt, suomalainen juusto, kirjakaupat täynnä ihania suomalaisia kirjoja, sienet ja puolukat. Lista vain kasvaa päivä päivältä. Onneksi on ystäviä, jotka tuovat tai lähettävät toisinaan tuulahduksen suomalaisuutta muodossa tai toisessa. Välillä hirvittää, että kuva Suomesta on muuttunut niin houkuttelevaksi, että siitä on tullut ansa, johon lankeamme. Uutiset suunnattomista lumimääristä kuitenkin palauttavat maan pinnalle. Minulle sellainen talvi Suomessa tietäisi kuukausien

pakollista sisällä oloa. Siellä Suomessa te kamppaillette olemattoman susivaaran vuoksi, ja me täällä törmäämme päivittäin myrkyllisiin käärmeisiin. Silti täällä ei ole ollut ainuttakaan kampanjaa käärmeiden teurastamiseksi. Tämä viimeisin lause kuvaa ehkä parhaiten sitä henkistä tilaa, minkä täällä koen niin paljon erilaisemmaksi kuin Suomessa.

Olin miehen kanssa hammaslääkärissä Samuun saarella tiistaina. Katselin Nathonin kaduilla vaeltelevia turisteja ja äkkiä huomasin, että nehen näyttävät kaikki ihan saman näköisiltä!

Sattumuksia (ajatuksia ja muistoja kuvia katsellessa)

Kielitaidon puute on niitä harvoja puutteita, jotka saattavat naurattaa. Kun katselin valokuvia näiden vuosien varrelta, muistin lukuisia kertoja, jolloin sanat eivät riittäneet kertomaan, mutta nauru maittoi.

Khanomissa muutimme pian rannalta noin 300 metriä sisämaahan päin isoon taloon. (Meren rannalla ei ole aivan niin romanttista asua kuin saattaisi kuvitella: 1. meri ylisee enemmän tai vähemmän 24 h/vrk. 2. kaikki ruostuu, jopa käsilaukun soljet. 3. elektroniikka kärsii jne.). Melkein heti muutetuamme sähkölinjamme katkaisi kaatunut palmu. Aviomies mopoi paikalliselle sähkölaitokselle, ja sai miehet ymmärtämään ongelman piirtämällä kuvan, jossa palmu leikkasi mustaa viivaa! Sitten vasta nauru maittoi, kun huomautin, että tilanteesta olisi voinut ottaa ihan kuvankin – kännykällä.

Toisen kerran lähetin miehen ostamaan sähkölampuja. Piirsin mielestäni oivan kuvan airamisesta, mutta taas miehelle naurettiin. Ja totta tosiaan, piirtämäni kuva näytti takapuolelta ja nilkkoihin valahtaneilta housuilta. En halua edes ajatella, kuinka mieheni sai likakaivon tyhjentäjät seuraamaan itseään ja suorittamaan tuon tuiki tärkeän tehtävän. On siinä vaadittu mimiikkaa!

Alussa kellonajat aiheuttivat väärinkäsityksiä. Lukusanojen osaaminen ei riittänyt, sillä thaimaalaisilla on aivan oma monimutkainen tapansa puhua kellonajoista aamupäivisin ja iltapäivisin. Olimme jo vuoteessa illalla kello yhdeksän, kun tuttavamme tuli hakemaan meitä autolla kauppaan. Oli hän kuulemma hieman ihmetellyt itsekkin, mutta ajatteli, että haluamme asioida 7-elevenissä.

Miss Chang –kisat. Saamieni värikkäiden nauhojen määrä kertoo suosioistani. Yleisö jakoi niitä suosikeilleen. Kuva:Maarit ja Lasse Vähä-Rainio.

Alussa kaupoissa asiakkaat tulivat kilpaa arvuuttelemaan, mitä oikein tahdoimme, kun jotain yritimme tiedustella. Osallistuimme alussa myös juhliin, joista emme ymmärtäneet mitään muuta kuin sen, että ruoka oli hyvää ja lahjoja vaihdettiin arpomalla. Jälkeenpäin kuvia näyttäessäni, ystävämme kertoi, että olen ollut mieheni kanssa paikallisten eläkeläisten uudenvuodenjuhlassa! Sehän sopi meillem! Kiva, kun kutsuivat!

Toisena uudenvuoden juhlapäivänä minut houkutteliin Miss Chang (= Miss Elefantti) kilpailuun. Olin yleisön suosikki, mutta en muuten päässyt sijoituksille. Osa kilpailijoista oli ammattilaisia. He kiertävät usein äitinsä tai tätinsä kanssa ympäri maata näissä kisoissa, joissa iso on kaunista! Palkinnot eivät ole ihan vaatimattomammasta päästä. Kaunis ja taitava (kilpailussa pitää tanssia/laulaa tai molempia, minä lauloin ”En etsi valtaa loistoa”, kun en muutakaan hädissäni keksinyt) saattaa ansaita kisoissa auton, kultakoruja tai muhkean pankkikirjan!

Thaimaa on lumoavan kaunis maa ja minusta on suuri etuoikeus saada asua täällä. Ihmiset ovat ystävällisiä ja avulialta. Jos pysähdyn tienposkeen, vaikka vastatakseni puhelimeen, ajaa joku heti rinnalle ja kysyy: mikä hätänä? Alussa esimerkiksi renkaan puhkeaminen pelotti. Kun sitten viimein kävi niin, että rengas mäsähti, kesti asian hoito vain noin

kymmenisen minuuttia. Lähellä sijaitsevan kioskin pitäjää komensi nuoren pojan irroittamaan renkaan ja lähetti pojan matkaan. Poika tuli nopeasti takaisin ehjän renkaan kanssa ja asensi sen. Koko lystistä hän pyysi 100 B (reilu 2 €), joka oli korjaamon hinta. Omasta vaivastaan hän ei aikuisten katsellessa suostunut ottamaan mitään. Täytyi mennä kioskiin ja ostaa pojalle muutama jäätelö/limsa piikkiin!

Mielestäni paras anekdootti kuvaamaan elämää Thaimaassa (etenkin täällä Khanomissa) on Phuke-tissa (toisella rannikolla) ilmestyvän Phuket Gazet-ten yleisönosastokirjoitus. Siinä brittimies valittaa, kuinka typerää hänestä on, kun hänelle ei myydä yhtä tai kahta banaania, vaan hänen on aina ostettava koko terttu banaaneja. Me olemme ostaneet banaaneja täällä asuessamme vain muutaman keran. Yleensä saamme niitä ja muita hedelmiä joko kaupantekijäisinä tai joku ystävä tuo tullessaan tai ihan vain jättää portille ohi ajaessaan. Banaaniterttu maksaa noin 20-30 B! Taas tulee mieleen suomalainen sananlasku: ”Niin metsä vastaa kuin sinne huudetaan”.

Uskonasioita

Buddhalaisuushan ei oikeastaan ole uskonto, vaan filosofia. Buddhalaisuus on vieraalle (farangille) miellyttävä tuttavuus, joka ei velvoita, vaadi tai tuomitse. Toki, jos vieras osoittaa kiinnostuksensa buddhalaisuutta ja sen rituaaleja kohtaan, ottavat thaimalaiset vieraan vastaan iloisena ja hyväksyen. Varsinkin maaseudulla uskonto näkyy arjessa. Kalenteri on täynnä erilaisia juhlapäiviä, jotka edellyttävät rituaalien noudattamista.

Taikausko on myös osa normaalia elämää. Ulkomaalaisesta saattaa alussa tuntua hassulta, että yliopiston professori kotona ollessaan laittaa henkien taloon suitsukkeita ja ”uhraa” vainajien päivänä ruokaa ja paperista leikattuja autonkuvia edesmenneille. Meille tämä kaikki oli jo tuttua muuttaessamme Thaimaahan. Olemme nähneet, kuinka paljon hyvää ”munkkilaitos” saa aikaan. Olisi vaikea kuvitella tätä maata ja kansaa ilman buddhalaisuutta. Oli itsestään selvää, että muuttaessamme lopulta tähän suureen taloon, jossa nyt asumme, että laittaisimme pihaan henkien talon. Niin myös oli itsestään selvää pyytää oman temppelein munkke-

ja siunaamaan taloamme tupaantulijaispäivänä. Itse käyn mielelläni munkkien luona hakemassa stoppia huonolle tuurille tai henkivakuutuksen (=valkoinen nauha ranteessa). Kaikenlainen kanssakäynti munkkien kanssa on vapautunutta ja luonnollista. Se eroaa hyvin paljon siitä, miten Suomessa esimerkiksi hautajaispappia puhutellaan. Kaikki farangit eivät ole näin myönteisiä buddhalaisuutta kohtaan ja osa ei reagoi siihen mitenkään. Me olemme kuitenkin huomanneet, kuinka suuri vaikutus buddhalaisuudella on ihmisten elämään, että kunnioitamme kaikkea buddhalaisuuteen liittyvää niin kuin mitä muuta tahansa uskontoa.

Thaimaassa asuessa meille on käynyt entistä selvemmäksi, kuinka hyvässä ja turvallisessa maassa olemme syntyneet. Suomessa suurin luonnonkatastrofi on liukas keli muutaman kerran talvessa. Sen aiheuttamat vahingot voisi aivan hyvin välttää noudattamalla muissa maissa vallalla olevaa käytäntöä, jonka mukaan teillä ei liikuta, jos lunta on liikaa, ja keli on tarpeeksi huono. Täällä olemme tottuneet runsaasti sateisiin ja tulviin. Osaamme varoa käärmeitä. Olemme iskostaneet käärmeiden pelon niin hyvin itseemme, että Suomessa säikymme lattialla makaavia sähköjohtoja öisillä vessareissuillamme. Täällä Thaimaassa meillä on usein ollut käärme sisällä talossa. Enää meidän ei kuitenkaan tarvitse pyytää ulkopuolista apua niiden häätämiseen. Jopa äitini, joka ennen pyörtyi nähtyään käärmeen kuvan televisiossa, ottaa vihreän palmukäärmeen näppärästi pitkävartisiin pihteihin ja nakkaa otuksen aidan yli. Kobrakin on monesti saanut häneltä kyytiä. Itse selitän omaa vetäytymistäni valokuvien otolla ja sillä, että olen niin kömpelö liikkeissäni. Tämä maa on tehnyt meistä rohkeampia. Silti en pysty vieläkään huutamatta kohtaamaan hämähäkkiä tai skorpionia.

On vaikea kuvitella, millaiseksi elämämme olisi muodostunut näinä vuosina, jos olisimme asuneet Suomessa. Ainakin minä olisin liikkunut paljon vähemmän. Paitsi, että tällä ilmastolla on hyvä vaikutus fyysisen terveyteen (ei lämmin luita riko), sillä on myös suunnaton merkitys henkiselle hyvinvoinnille. Olen löytänyt itsestäni aivan uusia voimavaroja tilanteissa, joissa kivut ja säryt olisivat muutoin kaataneen vuoteen pohjalle. Meidät on monesti kuin imaistu tapahtumiin, jotka suomalaisista ystävistämme kuulostavat uskomattomilta. Mieheni

ja minä saimme mm. kutsun Thaimaan turistiviranomaisten järjestämään ”The Wedding In The Mist” promootioon, jota Thaimaan lehdistö ja TV-kanavat seurasivat tiiviisti. Olemme lentäneet armeijan helikopterilla, jonka ansiosta pääsimme jälleen televisioon kehumaan maata ja sen ihmisiä. Meitä on haastateltu televisioon ystävän syntymäpäiväjuhlien lomassa. Lasse tapasi Thaimaan edellisen pääministerin. Taiwanilainen TV-yhtiö kävi haastattelemas-

sa meitä kotonamme. Perjantaina 13.4. menemme jälleen TV-ohjelmaan haastateltaviksi Khanomin uudisasukkaina. Me emme missään nimessä voi sanoa, etteikö meitä olisi otettu sydämellisesti vastaan tässä maassa. Osaksemme koituneen ystäväliisyyden ja vieraanvaraisuuden olemme yrittäneet korvata aina, kun siihen on ollut tilaisuus. Eräs tällainen on jo perinteeksi muodostunut Joulupukin kierros kylässä.

Happened at the Holland Tunnel in New York

The year was around 1980. I was trying to make it to downtown Manhattan to 1:00 o'clock meeting from New Jersey side and we were running short on time. The line to the Holland Tunnel had thousands of cars, all front of us. The empty lane (a narrow one) on the left side was clearly reserved and marked so for emergency vehicles. By the time I had chosen to take this short cut to by-pass few miles of cars in the queue, it was already too late for my friend Jorma – a native New Yorker – to protest. He just kept shaking his head in disbelief.

By the time we arrived at the other end of the Tunnel, there was a NYPD cop in uniform waiting for us. I told Jorma, cool down, I handle this one. To the question, your driver's license and registration, please, I answered in very simple words – No speak English – the tactic that I had used many times successfully.

As the cop started looking pretty unhappy, something made me to ask – ‘puhutko Suomea?’ and immediately afterwards ‘Sprechen sie Deutsch?’ His eyes lit like a Xmas tree. ‘Jawohl mein Herr, Ich war in Deutschland geboren’. My 2-year short course of German 30 years earlier was not even close enough to follow his angry outburst over what I had done and my facial expression told so.

I did understand his statement in English asking ‘Would be ok if I simply double the ticket or would you prefer to see the Judge in person?’ By this time my English was back to normal and I answered ‘Double the ticket is fine, Sir.’

It was a rather expensive shortcut. Jorma's later comment was simple ‘You idiot’.

Olli Lamminen, Ann Arbor, Michigan

Holand-tunnelissa New Yorkissa

Ann Arborissa Michiganissa asuvalla Olli Lammissella oli kiire. Hän oli tulossa Manhattanille (New York) Holland-tunnelia pitkin. Kiire painoi päälle. Ruuhkaa oli, ja tunnelissa ei saa ohittaa. Olli käytti hätäkaistaa hyväkseen, ja tunnelin päässä oli New Yorkin kaiken nähnyt poliisi vastassa. Olli koetti käyttää tunnettua kikkaa, ja kysyi poliisilta ”puhutteko Suomea” tai ”Sprechen sie Deutsch”. Kuinka ollakaan, poliisi oli saksalaissyntyinen. Yhtäkkiä Ollin englanninkielen taito palautui. Kaiken kokenut New Yorkin poliisi kysyi kursailematta, josko Olli haluaa nähdä tuomarin henkilökohtaisesti, tai kelpaisiko hänelle poliisin määräämä tuplasakko. Olli otti jälkimmäisen kiitollisena vastaan. Autossa istunut ystävä Jorma totesi lakonisesti – ”olet sinäkin idiootti”. Ollin tuntevana voin sanoa, että tekevälle sattuu, Ollille varsinkin.

Suomeksi kertonut: Ismo Söderling